

TRISS I STATIVLYX!

Små stativhögtalare hör till hifins husmanskost, men den här gången handlar det om tre tillverkare som gjort kompaktformatet till trestjärnig fine dining! **Text** Mats Meyer-Lie **Bild** H&M, respektive tillverkare **Mätning** H&M

Lite på skoj och mest för oss själva, har vi här på redaktionen under årens lopp av och till funderat på hur ett överlevnadskit för den riktigt kräsne audiofilen skulle kunna se ut. Alltså hur en verklig high-end-anläggning skulle kunna se ut för någon som varit van vid stora, lyxiga golvhögtalare, drivna av tunga klass A-monoblock med mera, men som plötsligt fått mindre utrymme och därför måste nöja sig med en mindre anläggning.

En mindre, mer kompakt anläggning men utan att kompromissa för mycket med de höga ljudkraven. Ja, handlar det om signalkällor och förstärkare så är det numer rätt lätt att hitta riktigt bra och billiga alternativ, men när det gäller högtalare blir det knivigare. Alternativet är förstås små

stativhögtalare, men ska en liten 2-vägare ha någon som helst chans att närma sig ljudkvaliteten hos en golvhögtalare för såg ett sexsiffrigt belopp, så blir också den lilla stativhögtalaren dyr.

Det finns förstås inga tumregler och procentsatser över hur dyr eller billig den mindre högtalaren kan vara, men den här gången har vi provat tre kompakta alternativ i en kvalitetsklass som också de allra mest kräsna hifi-entusiaster lär imponeras av. De kan visserligen inte ersätta stora högtalare när det gäller basdjup och ljudtryck, men kan i gengäld fungera i betydligt mindre rum. Våra tre alternativ är alla kompakta (nåja...) 2-vägs basreflexhögtalare och två av dem dessutom uppdaterade och förbättrade versioner av tidigare modeller:

Monitor Audio PL100 II

Sonus Faber Minima Amator II →

Spendor Classic 2/3

MONITOR AUDIO – skarpskuren audiofil

När engelska Monitor Audio introducerade högtalare med banddiskant var det många som hajade till. Här var firman som i decennier hört till det absoluta toppskiktet i utvecklingen av diskantelement med avancerade metallegeringar och nu bytte man helt riktning. Och inte nog med det, det mesta, nej i princip allt i den mycket påkostade referensserien Platinum från 2007, var radikala avsteg från firmans tidigare så konsekventa och successiva förbättring av deras olika element. Övriga element var också helt nyutvecklade, med en ny typ av ultralätta membran av tunna aluminiumskikt kring ett dämpande bikakeskikt av Nomex.

När serien för några år sedan kom i sin andra version, var det dags för nästan lika många förändringar. Alla element sågs till exempel över, men den största förändringen var förstås att man bytt banddiskanten till en så kallad Air Motion Transformer (AMT), alltså en diskanttyp som exempelvis Audiovector och framför allt Elac använder i sina bättre modeller.

I Monitor Audios fall handlar det om en egenutvecklad variant med ett ultralätt och mikroveckat band (MPD) som sägs ha ökat omfånget till över 100 kilohertz. Alltså mer än en oktav över konkur-

renternas varianter på diskanttekniken. Monitor Audios lösning sägs också ha gett rakare impedans, bättre dämpning och inte minst ännu snabbare transientegenskaper.

Också övriga element förbättrades, framför allt för att vara snabbare och ha ännu lägre harmonisk distorsion än tidigare, men också utvidgat frekvensomfång. Därför sägs det att 6,5-tumselementet i testets Platinum PL100 II utan problem kan arbeta ända upp till 5 kilohertz, trots att delningsfrekvensen ligger vid vid 2,5 kilohertz.

De redan stabila lådor- nas mineralladdade kompositmaterial förbättrades för att ge ännu bättre dämpning och stadga. Vår modell är också överraskande mycket tyngre än man skulle kunna tro av yttermåtten.

Om testets Spendor handlade om generöst helhetsgrepp så handlar Monitor Audio om precision. Extrem precision i allt från detaljupplösning och transientskärpa till nyansering och renhet. Ljudet blir som nytvättat och uppstramat, vilket gör Monitor Audio till ett fantastiskt analysinstrument, men som lyckas med konststycket att inte slå över och bli kyligt och kliniskt.

Tvärtom låter den här massiva 2-vägaren både varmt och mustigt, men utan att tappa snärt eller glittrande detaljskärpa. Vi har haft lite olika åsikter om för- och nackdelar med AMT-diskanter, men det här är något av den skiraste, renaste och mest nyanserade versionen av tekniken vi hört! Tillsammans med ett snudd på lika transient-snabbt baselement

ger det högtalaren en extraordinär fingertoppskänsla för musikens allra minsta nyanser, men också en förmåga att skapa en trovärdig tredimensionell rymd långt bakom högtalarna.

Jämfört med Spendor låter Monitor Audio lite mer behärskad och laid-back, utan samma fräckt framskjutna och drabbande engagemang. I gengäld ger Monitor Audio ett rymligt och utsökt skulpterat ljudpanorama långt bakom högtalarna. Verkliga audiofilegenskaper alltså och högtalarna tigger om att få kopplas till bästa möjliga kringutrustning. Inte minst slutsteg, och det hade varit spännande att till exempel få höra dem ihop med ett par stora rörmobblock!

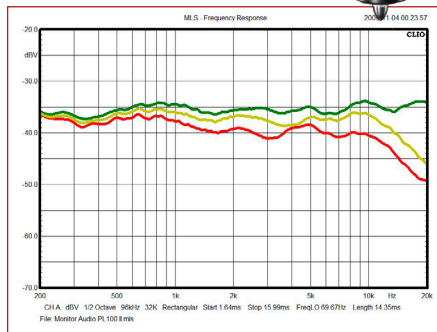

+ Upplösning och precision
Extremt välbyggda

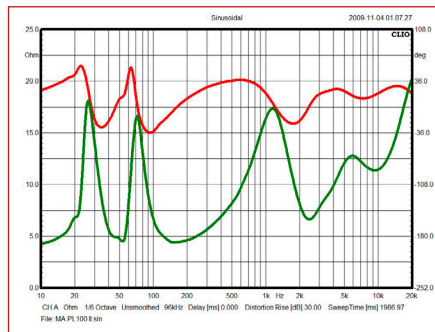
- En smaksak, men
mer återhållen spelstil

Platinum har imponerade kontakter. Bi-wire är givet liksom bygling med silverkablar. Den akustiskt räfflade porten är klädd med mjukt material för att ytterligare minska blåsljud.

Rakt framifrån (grön) är Monitor Audios frekvensgång i det stora hela linjär till över 20 kHz. Även vid 30° (gul) och 60° (röd) med ett jämnt och snyggt fall över 10 kHz.

Inte strömkrävande men ändå lite knivig impedans (grön). Från 4 ohm vid 55 Hz till över 15 ohm och de många fäsväxlingarna (röd) gör det inte lättare.

Monitor Audio PL100 II

Pris 40.000 kr/par

Princip 2-vägs basreflex

Diskant Air Motion Transformer

Bas 6,5 tum/15 cm C-CAM/kolfiber

Delningsfrekvens 2,5 kHz

Nominell impedans 6 ohm

Angiven känslighet 88 dB

Kontakter 2 uppsättningar

Vikt 15 kg/styck

Mått (BxHxD) 23x37x29 cm

Info iconscandinavia.se, monitoraudio.com

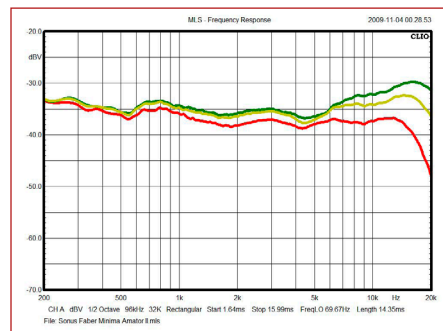
SONUS FABER – flödande musikalitet

Är det något Sonus Faber länge varit berömda för så är det just tekniskt förstklassiga, men samtidigt extravaganta stativhögtalare. Ja, den italienska firmans har under decennier varit sinnebilden för hantverksmässig högtalarkonst på högsta nivå och få har kunnat konkurrera med firmans formgivning och finish.

Själv har jag länge haft den överdådiga 2-vägaren Sonus Faber Extrema från 1991 som en av mina drömhögtalare. Den här majestätiska dyrgripen hör tillsammans med Electa Amator och den mindre Minima Amator från 1992 till första generationen av firmans 2-vägsmonitorer.

Just Minima Amator blev en bästsäljare och en av de modeller som verkligen gjorde firmans känd, varför det inte är så konstigt att det var just de två modellerna man ville återuppliva i moderniserad tappning, då man för två år sedan firade sitt 35-årsjubileum. Först ut var alltså den större Electa Amator III (se H&M nr 5/2019) och strax efter kom Minima Amator II – en utsökt stilmöbel i valnöt, läder och mässing. Båda 2-vägarna hör till serien Heritage och är basreflexkonstruktioner med samma typ av element. I toppen sitter en stor diskantdome med firmans patenterade dämpanordning som också fungerar som elementskydd. Det handlar om en liten mekanisk dämpyta placerad exakt i toppen på det välvda membranet.

Varför? Jo, mjuka domediskanter visar sig kunna lida av ett fenomen där toppen börjar arbeta i motfas mot resten av membranet. Fenomenet ger viss utsläckning i översta diskanten och för att motverka detta har Sonus Faber tagit fram sin så kallade DAD-teknik, *Damped Apex Dome*. Att tekniken dessutom får den nya diskanten

Sonus Faber ger fin och sammanhållen frekvensgång vid alla tre mätvinklar. Rakt framifrån stiger diskanten tydligt från 5 kHz, vilket också märks vid 30° (gul).

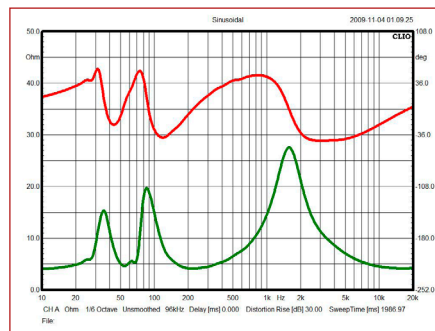
+ Varmt musikaliska Skyhög finish

- Inte sista ordet i djupbas/SPL

att likna originalmodellens Dynaudio-element ger förstås en kul liten extra twist. Också baselementet är egenutvecklat och har firmans erkända signaturmembran i en kombination av naturfiber och papper, allt i enlighet med idén att syntetiska material inte lämpar sig för att få till en naturlig klang. En annan signatur är förstås att fronten är klädd i läder. Det är inte bara en lyxig stildetalj utan ger också både resonansdämpning för fronten samtidigt som det minskar störande reflexioner i diskanten.

Få högtalare har genom åren kunnat låta så konsekvent och genomgående organiskt eller naturligt som Sonus Faber. Visst, man har haft en del billigare serier där det kanske inte alltid stämt, men i firmans olika toppserier har man alltid kunnat förvänta sig det här varma, flödande, generösa och utsökt balanserade Sonus Faber-ljudet.

Och Minima Amator II är sannerligen inget undantag! Trots att högtalaren var testets klart minsta, fanns här inget av tunnhet eller småskalighet i ljudet. Nej, inte ens i basen är det här några veklingar och enda tillfället då

Impedansen (grön) är inte särskilt strömkrävande, men blir tillsammans med de stora fasväxlingarna (röd) ändå en rätt krävande uppgift för förstärkaren.

Sonus Faber är läderklädd både bak och fram. Modellen har stora, mycket greppvänliga och läckra kontakter i mässing.

man blir påmind om ljudvolymen, är när man börjar kräva dem på verkligt höga ljudtryck. Det här är därför inte högtalare för stora rum eller stora volympådrag, utan mer sensuella och innerliga finlirare med en skimrande, men sammetslen detaljlyster och en fantastisk nyanseringsförmåga som bara begränsas av kringutrustningen. Kopplat till vårt biffiga Burmester-slutsteg blev ljudet dessutom mer storskaligt och beslutsamt än man skulle kunna ana från ett par så här pass små bokhyllhögtalare.

Och precis som för Spondor är det helhet och engagemang det handlar om med Sonus Faber, men utan riktigt samma storskalighet och explosiva anslagskraft. Men inte långt ifrån, vilket får ses som imponerande med tanke på storleksskillnaden dessa högtalare emellan.

Sonus Faber Minima Amator II

Pris 45.000 kr/par
Princip Dynamisk, 2-vägs basreflex
Diskant 1,1 tum/28 mm silkesdome
Bas 6 tum/15 cm papper/fiber
Delningsfrekvens 2,5 kHz
Nominell impedans 4 ohm
Angiven känslighet 87 dB
Kontakter 2 uppsättningar
Vikt 7,1 kg/styck
Mått (BxHxD) 20x33x27 cm
Info septon.se, sonusfaber.com

SPENDOR

- storskaligt helhetsgrepp

+ Musikaliskt helhetsperspektiv
Dynamiskt storskaliga

- Saknar det allra sista i detalj-
skärpa

De charmigt retroaktiga Spendor Classic 2/3 är nästan dubbelt så stora som testets båda andra stativmodeller, men också klart störst av Classic-seriens tre 2-vägare. Utseendemässigt är man tillbaka på 1970-talet, för modellen tar fasta på samma konstruktions- och ljudfilosofi som grundaren och dåvarande BBC-teknikern Spencer Hughes arbetade med under 1960-talet.

Tillsammans med märken som till exempel Rogers, Harbeth och KEF var också Spendor en av de engelska tillverkare som byggde högtalare utifrån de specifikationer för studiohögtalare som BBC utarbetade i slutet av 1960-talet. I kraven ingick att högtalarna skulle ha en homogen och (psykoakustiskt) neutral klang, genom att styra bort och flytta ljudresonanserna så långt ner från mellanregistret som möjligt. Kraven byggde också på psykoakustisk forskning som att medve-

tet sänka området från 1 till 4 kilohertz där hörseln redan är som mest känslig. Men rent tekniskt finns inget retro med Classic 2/3, som har en effektivare, ny generation av firmans egna 8-tummare med ny kon av kevlarförstärkt polypropylen. Elementet jobbar bredbandigt, ja hela vägen upp till 3,6 kilohertz, där en domediskant tar vid. Diskanten som är ovanligt liten, är densamma som i föregångaren SP 2/3 E. Precis som hos föregångarna och i enlighet

med BBC:s forskning om hur man bäst får bukt med ljudresonanser, är lådväggarna fortfarande tunnare (9 millimeter) än hos konkurrenterna, men baffeln är både tjockare (18 millimeter) och mer stagad än tidigare och invändigt har lådan fått en ny typ av strategiskt placerat dämpmaterial.

Att Classic 2/3 är stor större än de båda andra högtalarna märks rätt snabbt, för ljudet är mer storskaligt och generöst än hos testets övriga. Med Spendor kan du också dra på mer och är bara förstärkaren kapabel att ge fullt utlopp i basen, så kan Spendor ta ut svängarna så att de lätt kan misstas för golvhögtalare. Även i ett ganska stort rum.

Ja, det är inte ofta man hör en stativhögtalare, låt vara en sådan modell större, som kan prestera så här mycket tyngd och djup i basen. De spelar härligt pådrivande och med ett färgstarkt och entusiastiskt

schvung, som gör att man lätt dras med av musiken. Medan de båda andra lägger ljudbilden en bit bakom högtalarna, tar Spendor liksom ett stort steg framåt och ställer sig bredbent mitt ute i rummet. Den här egenheten tillsammans med den fylliga och generösa basförmågan, gör också att Classic 2/3 lätt kan bli för bastunga och helt ta över ett lite mindre rum.

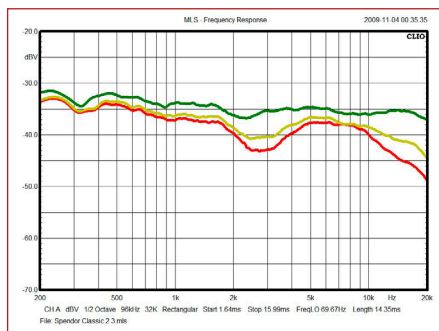
Det är som påpekats en stor högtalare, så stativet den står på måste vara 10–15 centimeter lägre än för de andra för att ge bästa klang och stereoperspektiv. Att klangen är så pass fyllig och sammanhållen beror förstås på att 8-tummaren får jobba så pass bredbandigt. Det gör å andra sidan att det inte finns riktigt samma detaljprecision och distinkta fokus i ljudet som hos testets Sonus Faber eller i ännu högre grad Monitor Audio.

Men förstå oss rätt. Visst finns här nog med detaljupplösning och tydlighet, men hos Spendor ligger tonvikten mer på helheten, mustig klangvärme och inte minst det härligt rättframma och blixtnabba dynamiska utspelet snarare än analytisk exakthet.

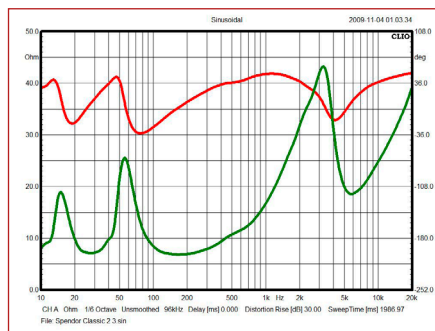
Ja, om vi någonsin hört en stativhögtalare som skulle kunna kallas allround och allsidig så är det sannerligen den här Spendor-modellen, som i egenskap av sin storlek dessutom kan fylla större rum och spela både djupare och med högre ljudtryck än någon av de båda andra.

Också Spendor förordar bi-wire och de stora kontakterna är byglade med silverkablage.

Framifrån (grön) är Spendor mycket linjär, men med tydlig höjning i basen. Vid 30° (gul) och 60° (röd) syns ett diskantfall över 10 kHz, men också en bred svacka centrerad runt 2,7 kHz.

En ovanligt hög impedans (grön). Det höga värdet runt 3 kHz har att göra med en medveten nivåsenkning (se text). Fasen (röd) kunde kanske varit lite mer linjär.

Spendor Classic 2/3

Pris 46.000 kr/par
Princip 2-vägs basreflex
Diskant 0,75 tum/19 mm softdome
Bas 8 tum/20 cm polypropylen/kevlar
Delningsfrekvens 3,6 kHz
Nominell impedans 8 ohm
Angiven känslighet 88 dB
Kontakter 2 uppsättningar
Vikt 14,3 kg/styck
Mått (BxHxD) 27x54x34 cm
Info stylusaudio.se, spendor.co.uk

→ Slutsatser

Det börjar förstås bli tjugigt att ännu en gång komma fram till att vi inte kunnat kora någon solklar vinnare. Ja, vi blev faktiskt rätt överraskade över hur stora likheterna i klangbalans faktiskt var, trots de tre högtalarnas individuella karaktärsdrag. Men så är vi också uppe på en prisnivå där man både kan och ska vänta sig det bästa.

Skillnaderna mellan högtalarnas låg mer i spelstil än klang, men också i hur fysiskt och storskaligt ljudet upplevdes. När det gäller storskalighet märktes självfallet att Spendor var den klart största av de tre, med sitt härligt rättframma och bredbenta ljud som får de flesta andra stativhögtalare att låta smått. De flesta, men faktiskt inte testets Monitor Audio, som inte låg långt efter i storskalighet. Det gjorde inte heller Sonus Faber, trots att modellen hade minsta lådvolym och konarea. När det gäller pris/prestanda är Monitor Audios finkalibriga perfektionist svårslagen. Det är också en högtalare som trots sin matematiska precision aldrig känns torr och analytisk utan har en varm, inbjudande grundklang. Jämfört med de övriga är den dock inte lika framfusig och pådrivande som exempelvis Spendor, utan placerar istället musiken längre bak. Tänk "elektrostat-högtalare" och ni börjar ana vad vi menar. Varm och inbjudande är även den utsökta lilla Sonus Faber som också är överraskande alert och framåt i sin spelstil. Om inte rummet är för stort, så kan den här vackra ljudjuvelen verkligen överraska med sin storstilade och mycket färgstarka spelstil. Ett extra plus för den fantastiskt fina diskanten.

Slutligen var det ändå stadiga Spendor, som trots allt är den högtalare där ljudet träffar dig rakt i hjärtat. Den är rytmiskt kommunikativ och har dynamisk spänst som inte lämnar någon oberörd. Vi har sällan heller stött på en lika förstklassig och helgjuten allroundhögtalare som alla kan ta till sig och gilla – oavsett musiksmak. Men det är en ovanligt stor stativhögtalare, som därmed också behöver rejält svängrum för att *verkligen* komma till sin rätt.

Helst också en rejält tilltagen förstärkare.

H&M

Kringutrustning

Skivspelare Yamaha GT-5000/Ortofon Cadenza Black

Digitalspelare Marantz SACD 30n

Förstärkare Denon PMA-A110, Marantz Model 30, Quad Artera Solus

Försteg Hegel P30

Slutsteg Burmester 956 Mk 2

Kablar Jorma Statement, VdH The First, QED Silver Anniversary XT

